

وقف و امور خیریه در آئینه برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

نادر ریاحی سامانی

چکیده:

در این نوشتار در پی آن هستم، توضیحی پیرامون جایگاه و نقش وقف در برنامه پنجم ارائه داده و به ذکر کلیاتی پیرامون برنامه های توسعه چهارگانه که در سال های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۷ در کشور پایه گذاری و اجراء شده اشاره کرده و به تبیین سیاست های کلی برنامه پنجم پرداخته و سپس مصوباتی که پیرامون وقف و سازمان اوقاف و امور خیریه در برنامه پنجم توسعه دیده شده را به تفصیل توضیح دهم.

کلید واژه ها:

وقف، برنامه پنجم توسعه، کارگروه های برنامه پنجم

مقدمه

مقدمه را اختصاص می‌دهم به ذکر نکاتی در مورد کلیه اقدامات انجام شده در خصوص تهیه برنامه:

۱. تاکید بر ابعاد پیگیریها در برنامه پنجم نافی زحمات و تلاشهای پیشینان در تدوین برنامه چهارم نیست.

۲. کلیه عوامل و عناصر سازمان در سطح صف و ستاد بخصوص کارشناسان ارجمند حوزه‌های تخصصی و مدیران گران سنگ تلاش همه جانبه و وافر را در فرآیند تدوین برنامه پنجم بعمل آوردند و علاوه بر ریاست محترم سازمان، قائم مقام وقت و معاونین محترم وقت ایشان در جلسات مختلف کارگروهها حضور فعال و مستمری داشتند. و در انعکاس و دفاع از نظرات تلاش نمودند.

۳. دبیرخانه تدوین برنامه پنجم در اداره کل بودجه و تشکیلات فعال گردید و همکاران این حوزه تلاش‌های گسترده ای را انجام دادند مضاف بر اینکه جناب حجت الاسلام سید احمد سجادی هم در فرایند تهیه پیشنهادات همفکری و مساعدت لازم را معمول فرمودند.

۴. مدیر کل امور مجلس سازمان نیز ضمن حضور در جلسات مکاتبات گسترده و مفصلی با مبادی و ارکان مختلف مرتبط

با تدوین برنامه انجام داد و مهمتر از آنها با تلاش فراوان ایشان و همکارانش در دفتر امور مجلس مستندسازی جالبی انجام گرفت که مطالب این مقاله عمدتاً از مستندات فوق دریافت شده است.

۵. امید است این مرور خلاصه و مختصر بتواند نمای کلی شروع، ادامه و پایان کار تدوین برنامه را نشان دهد و آیندگان برای تدوین برنامه ششم توسعه بتوانند با استفاده از نقاط قوت و ضعف این اقدامات، مسیر کار را دقیق تر و کامل تر طی کنند.

۶. پس از تدوین برنامه، نحوه حضور در تصویب بودجه سنواتی و آئین نامه‌های اجرائی حائز اهمیت است و باید مسئولان مربوطه در اوقاف پیگیری نمایند که احتمالاً اقدام فرموده باشند. امید است برای حصول نتیجه زحمات قبلی، در این مرحله نیز اقدامات، اساسی صورت گیرد.

۷. تدوین برنامه پنجم توسعه مصادف با حضور جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای حیدر مصلحی نماینده ولی فقیه و سرپرست وقت سازمان بود که ایشان بواسطه علاقه و پیگیری مجدانه و ارتباط نزدیک با رئیس جمهور محترم موفق شدند ضرورت پرداختن به جایگاه

اساس نیاز شدید بازسازی اقتصادی کشور در پایان جنگ تحمیلی شکل گرفت. دولت تمام سعی خود را معطوف به این واقعیت‌ها نمود تا با آزادسازی برخی از اقدامات دولتی، زمینه رونق اقتصادی را فراهم نموده و در مرحله اول نیازهای شدید مناطق آسیب دیده از جنگ تحمیلی را تامین و بازسازی را ادامه دهد. در فرآیند تدوین و تصویب برنامه اساساً همه ارکان تعیین کننده کشور، مانند مجلس شورای اسلامی، هیئت وزیران، شورای اقتصاد، سازمان برنامه و بودجه وقت و کمیته‌های کلان و شوراهای برنامه ریزی نقش داشتند.

برنامه دوم توسعه (۱۳۷۸-۱۳۷۴):
به دلیل افزایش برخی تعهدات خارجی کشور در اواخر برنامه اول توسعه و تعدیل قیمت‌ها، با هدف تأکید بر ثبات قیمت‌ها و سازماندهی کسب و کار و ارتقاء بهره‌وری و تغییر در ساختار اداری و مؤسسه‌های دولتی برای کاهش اندازه بخش دولت، شاکله برنامه شکل گرفت. با این وجود، نبود نهادهای برنامه ریزی و عدم ارتباط بین شوراهای برنامه ریزی و کمیسیون‌های تخصصی ذیربط مجلس، سبب گردید که مجلس تغییرات بسیاری در لایحه برنامه دوم توسعه بعمل آورد.

وقف و بقاع متبرکه را در فرآیند تدوین و تصویب برنامه تقویت و در ادامه تصویب برنامه، جناب حجت الاسلام آقای علی محمدی سیرت در جایگاه نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه قرار گرفت و پیگیر امور مربوطه گردیدند و تلاش لازم را در مراحل تصویب بعمل آوردند.

کلیات

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تاکنون چهار برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در کشور تهیه و اجرا شده و در حال حاضر نیز در جریان اجرای برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هستیم. فرآیند تدوین برنامه توسعه در کشور ما با تعیین چارچوبی که در اصطلاح: نظام برنامه ریزی می‌گویند، انجام می‌گیرد. این چارچوب باید در ضمن هدفمندی، انسجام و هماهنگی درونی، منطبق با شرایط بومی، شفاف و عملیاتی، مساله محور، مختصر و مردم فهم باشد و با در نظر گرفتن مشارکت عموم مردم به ارائه راهکارهایی روشن و اجرایی برای تحقق اهداف انعطاف پذیر با قابلیت اجرایی بپردازد.

برنامه اول توسعه (۱۳۶۸-۱۳۷۲) بر

تدوین طرح ساماندهی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۷۷ از دیگر اقدامات دولت در زمینه برنامه ریزی در سال‌های برنامه دوم توسعه به شمار می‌رود.

برنامه سوم توسعه (۱۳۸۳-۱۳۷۹) بر پایه اصلاح ساختارها و ایجاد زیربناهای لازم برای توسعه، اصلاح قوانین و مقررات و سایر برنامه‌های اجرایی شکل گرفته است. اهمیت دادن به بعد نظارتی برنامه طبق مفاد ماده ۱۹۸ قانون برنامه سوم توسعه از ویژگی‌های دیگر نظام برنامه ریزی برنامه سوم توسعه بوده است. در این برنامه با توجه به لزوم توجه به ویژگی‌های اساسی کشور، مانند: جوانی جمعیت، افزایش سطح مشارکت اجتماعی، اهتمام بر امر اشتغال و فراهم آوردن امکان دستیابی به رشد اقتصادی مورد نیاز برای کاهش نرخ بیکاری، به توسعه منابع انسانی و فناوری و بهره‌مندی از منابع و امکانات کشور نیز توجه شده است.

برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۸-۱۳۸۴) در چارچوب سند چشم‌انداز و با مأموریت "رشد پایدار اقتصادی دانایی محور" و تک‌رقمی شدن نرخ بیکاری و تورم، تنظیم شده است. رشد مستمر

و پایدار، توسعه مبتنی بر دانایی، تعامل فعال با اقتصاد جهانی، رقابت پذیری اقتصاد، امنیت انسانی و عدالت اجتماعی، امنیت ملی، ارتقاء سلامت و بهبود کیفیت زندگی، محیط زیست و توسعه پایدار، توسعه فرهنگی، توسعه مدیریت دولت، امنیت و توسعه قضایی و تعادل و توازن منطقه ای کشور بر اساس موازین آمایش سرزمین از اهداف و الزامات این نظام برنامه ریزی می‌باشد. تهیه چشم‌انداز بلند مدت جمهوری اسلامی ایران، تهیه سیاست‌های کلی نظام، تدوین لایحه برنامه چهارم، تهیه اسناد ویژه فرابخشی و اسناد توسعه بخشی و اسناد توسعه استانی از سطوح تنظیم نظام برنامه ریزی برنامه چهارم توسعه می‌باشد. در این برنامه آرام، آرام، نگاه به نقش تشکلهای عمومی غیردولتی، در تامین نیازهای فرهنگی - اجتماعی شکل گرفت. و با تلاش‌های حجت الاسلام والمسلمین آقای محمد علی نظام زاده سرپرست وقت سازمان اوقاف و امور خیریه احکامی جهت وقف و امور خیریه و بقاع متبرکه بشرح ذیل در برنامه چهارم توسعه تصویب گردید:

ماده ۱۰۶: بند ۵:

تهیه طرح جامع گسترش فضاهای مذهبی و مساجد توسط سازمان‌های

اسلامی - ایرانی.

- گسترش عدالت و پاسداشت کرامت انسانی.
- ارتقای مدیریت و کیفیت خدمات دولت.
- توسعه علوم و فناوری در سایه معرفت دینی.
- رشد اقتصادی پایدار و عدالت‌محور.
- تحکیم امنیت ملی و توسعه روابط خارجی.
- ساماندهی نظام‌های قضایی و تقنینی.
- ایجاد جامعه ای خودباور با محوریت نهاد خانواده.
- توسعه و توازن منطقه‌ای.
- آمایش سرزمین و توسعه پایدار با در نظر گرفتن مسائل زیست محیطی.

سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

هرچند محورهای ابلاغی سیاست‌های کلی برنامه حائز اهمیت و تعیین کننده است، اما برای رعایت اختصار به برخی از آنها اشاره می‌کنیم که به نوعی به

تبلیغات اسلامی و اوقاف و امور خیریه با همکاری سازمان میراث فرهنگی تا پایان سال اول برنامه چهارم.

بند ح:

تهیه طرح جامع با رویکرد گسترش فرهنگ وقف و امور خیریه.

البته حسب اطلاع اقدامات عملی برای تحقق اهداف مذکور در سطح سازمان بعمل آمد و برخی پیشنهادها در قوانین بودجه سنواتی نیز ارائه گردید.

برنامه پنجم (۱۳۹۳-۱۳۸۹) دومین برنامه از دوره سند چشم‌انداز است که در قالب الزامات این سند و اهداف موردنظر آن تهیه شد. بنابراین، دستیابی به جایگاه اول اقتصادی و علمی و فناوری در منطقه، همراه با هویت اسلامی و ایرانی و الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل به عنوان آرمان اصلی این برنامه موردنظر است.

چون مبانی اصولی و چارچوب‌های تعیین کننده در تدوین برنامه، سیاست‌های کلی نظام است، لذا به اختصار و به تناسب موضوع برخی از آنها را ذکر می‌کنیم.

با توجه به سیاست‌های کلی نظام، جهت گیری مورد نظر در تدوین برنامه پنجم به شرح ذیل بیان گردید:

- تعمیق و کارآمدی فرهنگ و اخلاق

قلمرو وقف و امور خیریه نیز ارتباط پیدا می‌کند.

– امور فرهنگی

۱. تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم.

۲. زنده و نمایان نگه داشتن اندیشه دینی و سیاسی حضرت امام خمینی علیه السلام و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها.

۳. تقویت قانونگرایی، انضباط اجتماعی، وجدان کاری، خودباوری، روحیه کار جمعی، ابتکار، درستکاری، قناعت، پرهیز از اسراف و اهتمام به ارتقاء کیفیت در تولید.

– امور اجتماعی

۱. تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمانهای انقلاب اسلامی، فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسبیه‌های اجتماعی آنان، توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و تواناییهای آنان.

۲. اصلاح نظام اداری و قضایی در

جهت: افزایش تحرک و کارایی، بهبود خدمت‌رسانی به مردم، تأمین کرامت و معیشت کارکنان، به کارگیری مدیران و قضات لایق و امین و تأمین شغلی آنان، حذف یا ادغام مدیریتهای موازی، تأکید بر تمرکز زدایی در حوزه‌های اداری و اجرایی، پیشگیری از فساد اداری و مبارزه با آن و تنظیم قوانین مورد نیاز.

۳. هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، باز آفرینی و روزآمد سازی معماری ایرانی - اسلامی، رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بناها و استحکام ساخت و سازها.

۴. اهتمام به توسعه ورزش و حمایت از گسترش فعالیت‌های گردشگری با تأکید بر سفرهای زیارتی.

– امور اقتصادی

الف - رشد مناسب اقتصادی با تأکید بر:

۱. اصلاح ساختار نظام بانکی با اجرای کامل و روزآمد قانون بانکداری بدون ربا و نهادینه کردن نظام‌های قرض‌الحسنه، تأمین اعتبارات خرد و اعتبارات لازم برای سرمایه‌گذاری‌های بزرگ.

۲. ارتقاء کمی و کیفی بازارهای مالی (سرمایه، پول و بیمه) با تأکید بر کارایی، شفافیت و سلامت.

کارآفرینی و نوآوری.

- افزایش قدرت خرید ملی به ویژه محرومان و کاهش فاصله بین دهک‌های درآمدی و ثروتی بالا و پایین.
- گسترش آموزش‌های فنی و حرفه ای و علمی.
- گسترش وقف.
- مهار تورم.
- افزایش اشتغال به ویژه در فعالیت‌های زودبازده، به خصوص برای جوانان.
- حذف کامل ربا و اصلاح ساختار بانک‌ها.
- اصلاح ساختار بیمه‌های بازرگانی.
- اصلاح ساختار نظام مالیاتی.
- اصلاح ساختار بازار سرمایه.
- اصلاح الگوی تولید و توزیع و مصرف برای جلوگیری از اسراف و تبذیر و هدمند کردن یارانه‌ها.
- کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی در هزینه‌های جاری و مصرفی.
- تنظیم بازار.
- حمل و نقل عمومی.
- برق و آب.
- صنایع معدنی، نفت، گاز و

۳. تحقق سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و الزامات مربوط به هر یک از بندها با تأکید بر:

با ملاحظه سیاست‌های کلی، نکاتی که مستقیم به حوزه وقف و امور خیریه یا بقاع متبرکه اشاره شود وجود ندارد اما با دقت در ابعاد سیاستها می‌توان از برخی عناوین مانند گردشگری با جهت‌گیری زیارتی یاد کرد که به این حوزه مرتبط است.

پس از ابلاغ سیاست‌های کلی توسط مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، دولت نیز بسته‌های اجرائی بخشهای مختلف را تهیه و همزمان با تشکیل ارکان مختلف تدوین برنامه، بسته‌های مذکور را نیز ابلاغ نمود که در برخی محورها بطور مشخص گسترش وقف ذکر شده است.

بسته‌های اجرایی برنامه پنجم

- اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و کوچک سازی دولت و توانمند سازی مردم.
- ارتقای امنیت سرمایه گذاری و احترام به مالکیت فردی و مالکیت معنوی و بهبود محیط کسب و کار و حمایت از فعالان اقتصادی براساس معیارهای اسلامی.
- ارتقای بهره‌وری و حمایت از

پتروشیمی.

• انرژی هسته‌ای.

• کشاورزی و صنایع تبدیلی.

• مسکن، به ویژه حمایت از مسکن

مستضعفان و جوانان و الگوی

معماری و شهرسازی اسلامی -

ایرانی.

• تامین امنیت غذایی.

• گسترش ایرانگردی و جهانگردی.

• توسعه صادرات غیرنفتی به ویژه

خدمات فنی و مهندسی.

• آمایش سرزمین.

• مدیریت جابه جایی جمعیت.

• اولویت‌های صنعتی

- ایرانی

۳-۲. کارگروه مشترک اجتماعی و

اداری

۳-۳. کارگروه مشترک علمی و فناوری

۳-۴. کارگروه مشترک اقتصادی

۳-۵. کارگروه مشترک سیاسی و

امنیتی

۳-۶. کارگروه مشترک قضایی و

حقوقی

۴. کارگروه‌های تخصصی

۵. کمیسیون برنامه ریزی فضایی و

توسعه منطقه ای

اعضای شورای عالی تدوین برنامه

پنجم با حکم ریاست محترم

جمهوری تعیین می‌شوند.

ارکان نظام تشکیلاتی تدوین

برنامه پنجم

اصولاً برای تدوین هر برنامه بخشهای مختلف اجرائی، قضایی، تقنینی و خصوصی از آغاز مباحث کارشناسی حضور دارند که به ذکر فهرست ارکان تشکیلات برنامه توسعه پنجم می‌پردازیم:

۱. شورای عالی تدوین برنامه پنجم

۲. ستاد هماهنگی و تلفیق برنامه پنجم

۳. کارگروه‌های مشترک

۳-۱. کارگروه مشترک فرهنگ اسلامی

ترکیب اعضای ارکان تدوین

برنامه

اعضای شورای عالی مرکب از بیست و یک عضو حقیقی و هیجده عضو حقوقی بودند که خوشبختانه در بخش حقیقی نام حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای حیدر مصلحی نماینده وقت ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه و در بخش حقوقی نام رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه ذکر شده است.

این کارگروه ذکر شده است.

ترکیب اعضای کارگروه مشترک اجتماعی و اداری

هر چند بواسطه برخی ماموریتها حضور سازمان اوقاف در جوار برخی دیگر از سازمانها در این کارگروه لازم بود اما ظاهراً این ضرورت تشخیص داده نشده است.

ترکیب اعضای کارگروه مشترک علمی و فناوری

نیاز به حضور اوقاف نبوده است. در زیر مجموعه کارگروه مشترک فرهنگ ایرانی - اسلامی کارگروه تخصصی فرهنگ هنر اسلامی تشکیل می‌شود و نمایندگان نیز از سازمان اوقاف در این کارگروه شرکت می‌کنند. هر چند برای برخی کارگروههای تخصصی مانند عمران و شهرسازی نیز مکاتباتی انجام می‌شود، اما بصورت دائم مبادرت به اقدام نمی‌شود ولی در بعضی موارد نیز از نمایندگان سازمان بصورت مقطعی دعوت به عمل می‌آید. نمودار ارکان تدوین برنامه نیز به شرح

ترکیب اعضای ستاد هماهنگی و تلفیق برنامه پنجم

اعضای این ستاد نیز مرکب از روسای کمیسیونها و جمعی از اشخاص حقیقی و حقوقی بودند که برای رعایت اختصار از ذکر نام آنها خودداری می‌شود.

ترکیب اعضای کارگروه مشترک اقتصادی

خوشبختانه با مرور اعضای کارگروه مشترک اقتصادی ملاحظه می‌شود طراحان بواسطه اینکه بخشی از ماموریتهای اوقاف اقتصادی می‌باشد نام این سازمان را هم در کنار سایر دستگاههای مسئول قلمروی اقتصادی در کارگروه پیش بینی می‌کنند.

ترکیب اعضای کارگروه مشترک سیاسی - امنیتی

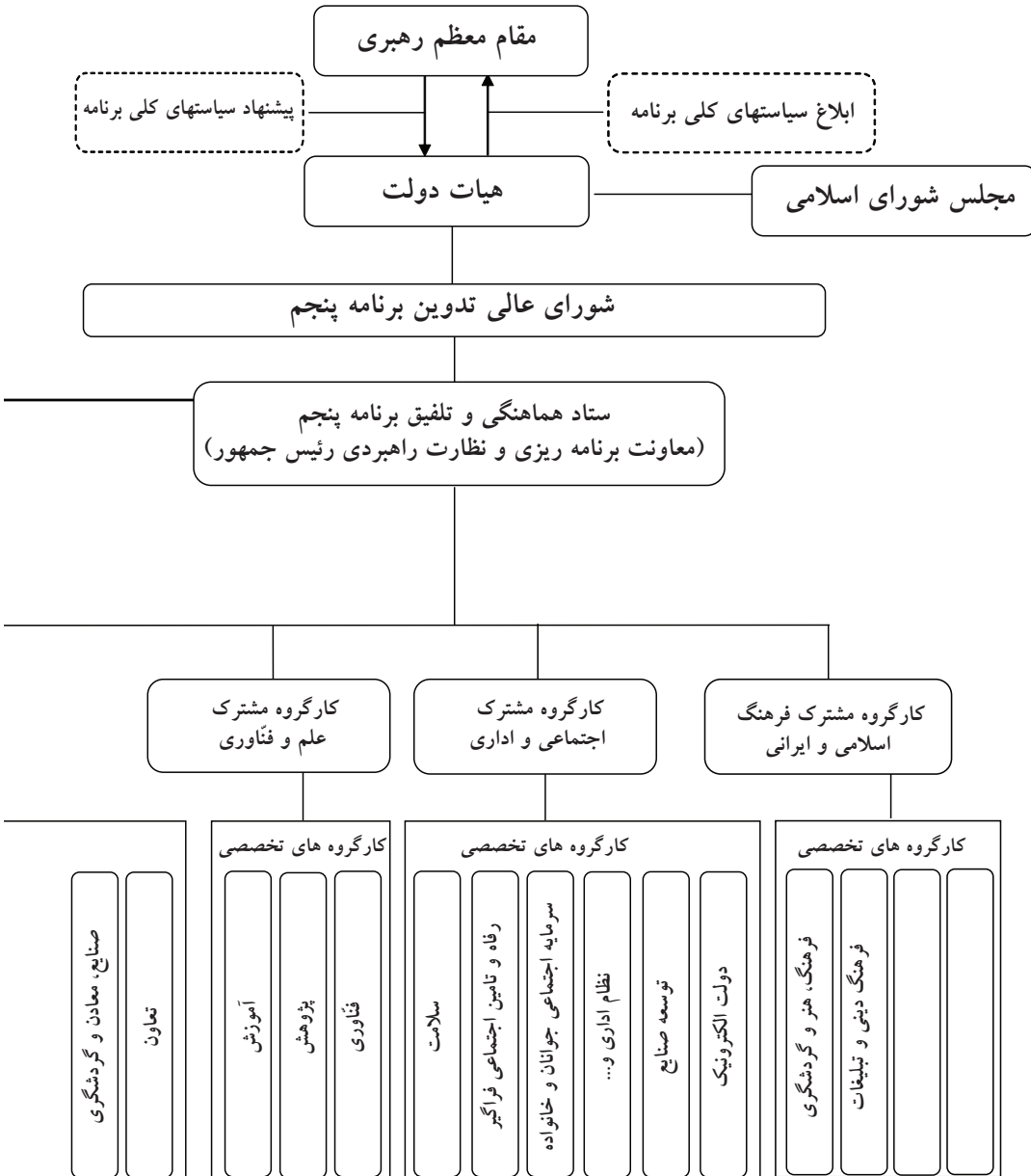
طبیعتاً نیاز به حضور اوقاف در این کارگروه نیز نبوده است.

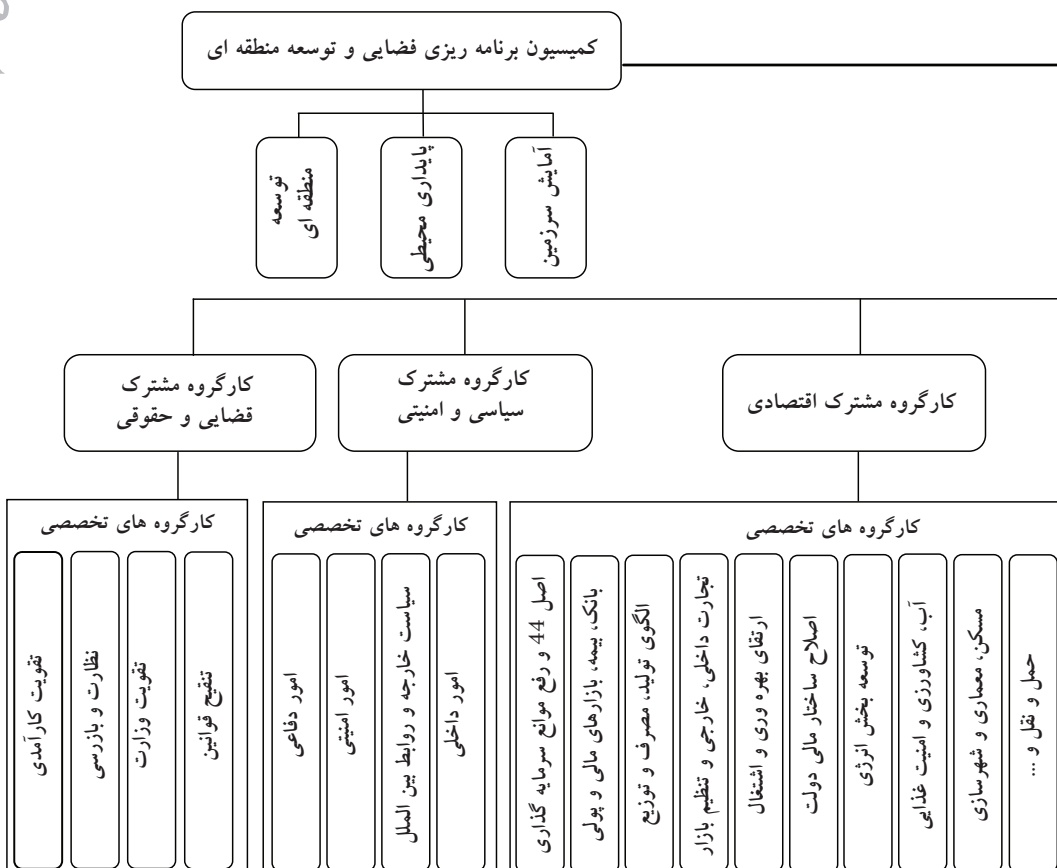
ترکیب اعضای کارگروه مشترک فرهنگ اسلامی - ایرانی

با ملاحظه ترکیب اعضای کارگروه مجدداً نام رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه را ملاحظه میکنیم که بواسطه رسالت و ماموریت اوقاف حضورش در

ذیل بیان می شود.

نمودار تشکیلاتی نظام برنامه ریزی

پس از ابلاغ بسته‌های اجرایی و تشکیل کارگروه‌ها جلسات آغاز شد و پیشنهادهای مکتوب و شفاهی از ناحیه سازمان به وزارت خانه‌ها و سازمان‌های متولی هر بخش ارسال گردید که در ادامه پیشنهادهای مذکور بیان می‌گردد.

پیشنهاد به وزارت مسکن و شهرسازی

- توجه به معماری اسلامی - ایرانی بقاع متبرکه و اماکن مذهبی بعنوان الگوی معماری اسلامی - ایرانی در طرح‌های مختلف.
- اولویت دادن به عمران و آبادانی موقوفات و امامزادگان در بافت‌های فرسوده به دلیل ارزش افزوده آنها.
- توجه به مساجد، امامزادگان و موقوفات درون شهری و روستایی و هم چنین بین راهی در طرح‌های آمایش سرزمین.
- ثبت و توجه به اراضی وقفی درون روستاها و اراضی کشاورزی موقوفه خارج از روستاها.

پیشنهاد به وزارت کار و امور اجتماعی

- ارایه زیر ساخت‌های لازم جهت

- ایجاد و حمایت از موسسات خیرین کارآفرین.
- معافیت امامزادگان و موقوفات از قانون کار.
- ایجاد تسهیلات و بستر لازم جهت حمایت از بنگاه‌های اقتصادی فعال در خصوص موقوفات و کارکردهای آنها.

پیشنهاد به وزارت نیرو

- بسترسازی و حمایت کامل برای مشارکت خیرین در تامین آب مناطق مختلف با تاکید بر مناطق روستایی.

پیشنهاد به وزارت جهاد کشاورزی

- توجه به بازسازی و مرمت باغ‌ها و قنات موقوفه در برنامه پنجم.
- بحث اراضی کشاورزی موقوفه و توجه به عمران و آبادانی با هدف افزایش بهره‌وری آنها.
- کمک و حمایت از تشکیل شرکت‌های نوپا با هدف ساماندهی موقوفات کشاورزی با کمک مردم.
- اولویت قرار دادن موقوفات کشاورزی در طرح‌های توسعه کشاورزی با تاکید بر روستاها.

اماکن متبرکه با هماهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه تدوین و پخش نماید. بودجه لازم برای اجرای این ماده هر ساله در بودجه سازمان صدا و سیما پیش بینی خواهد شد.

۲. با هدف جذب منابع سرمایه در اقتصاد کشور از طریق انتشار ابزارهای مالی، اسلامی (اوراق مشارکت و ...) در راستای احیاء بقاع و اماکن متبرکه در قطب فرهنگی و گردشگری کشور، دولت موظف است ظرف شش ماه از اجرای این برنامه لایحه دو فوریتی را همراه با مشوق‌ها و تخفیف‌ها تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

۳. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است به منظور توسعه فرهنگ وقف و نگاه نوین به موضوع وقف در آحاد جامعه پژوهش‌های راهبردی با تعامل سازمان اوقاف و امور خیریه طراحی و تدوین نمایند.

پیشنهادهای دیگر:

حکم ۱: دولت مکلف است به منظور احیاء و گسترش فرهنگ وقف با هدف افزایش بهره‌وری آنها و عمل به نیت واقفین، اقدامات ذیل را از طریق سازمان اوقاف و امور خیریه انجام دهد:

• اتمام شناسایی موقوفات تا

پیشنهاد به وزارت تعاون

- حمایت و بسترسازی جهت تشکیل تعاونی در مناطق مختلف با حوزه‌های فعالیت متنوع.
- حمایت و مشارکت در تشکیل تعاونی‌های اعتباری مرتبط با موقوفات و امامزاده‌ها.
- حمایت مادی و قانونی از تعاونی‌های فعال در حوزه‌های موقوفات و امامزاده‌ها.
- تشکیل تعاونی کارآفرینی.

جلسات کارگروه‌ها

با تشکیل جلسات کارگروه‌های مشترک، نمایندگان و کارشناسان سازمان، برترتیب در جلسات کارگروه مشترک فرهنگ ایرانی - اسلامی و کمیته‌های تخصصی و کارگروه مشترک اقتصادی شرکت نموده و دیدگاه‌های خود را بیان کردند و نهایتاً پیشنهادهای سازمان به شرح آتی الذکر و در چند مرحله منعکس گردید.

۱. سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است هر ساله حداقل ۵۰۰ ساعت برنامه رادیویی و ۵۰۰ ساعت برنامه تلویزیونی در راستای توسعه و نشر فرهنگ وقف، احیاء موقوفات، بقاع و

انتهای سال سوم برنامه و تهیه بانک اطلاعاتی جامع موقوفات، موسسات خیریه، بقاع متبرکه و اماکن مذهبی و مساجد.

• عمران و آبادانی موقوفات با رشد ۱۰ درصد سالیانه.

حکم ۲: دولت موظف است به منظور گسترش فرهنگ وقف و تبیین آثار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سنت حسنه وقف در توسعه همه جانبه کشور به کمک کلیه وسایل ارتباط جمعی اعم از صدا و سیما، نشریه‌ها، رسانه‌های عمومی، فعالیت‌های پژوهشی و کتب درسی در مقاطع مختلف تحصیلی اقدام نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی ذی ربط که به نحوی از بودجه عمومی کشور استفاده می‌نمایند، لازم است تا در این حرکت مشارکت نمایند.

تبصره: آیین نامه اجرایی این حکم بوسیله سازمان اوقاف تا انتهای ماه ششم سال اول برنامه تهیه و به دولت ارایه خواهد شد.

حکم ۳: سازمان اوقاف و امور خیریه موظف است تا با همکاری و حمایت وزارت دادگستری و قوه قضائیه، باقی مانده موقوفات ثبت نشده را تا پایان سال سوم ثبت نموده و برای مقابله با پدیده

موقوفه خواری و تسریع در استرداد موقوفات تصرف شده، اقدامات قانونی و حقوقی لازم، همچون تشکیل دادگاه‌های تخصصی وقف را انجام دهد.

تبصره: آیین نامه اجرایی این حکم بوسیله سازمان اوقاف، وزارت دادگستری و قوه قضائیه تا انتهای ماه ششم سال اول برنامه تهیه خواهد شد.

حکم ۴: به منظور توسعه گردشگری زیارتی و رونق اقتصادی، دولت مکلف است برای تبدیل شدن بقاع متبرکه، اماکن مذهبی و مساجد به قطب‌های فرهنگی، زیر ساخت‌های لازم را از قبیل راه سازی، آب، برق و خدمات شهری تامین نماید و در طرح‌های آمایش سرزمین، اماکن مذکور نقش برجسته داشته باشند به نحوی که به عنوان الگوی معماری اسلامی - ایرانی در طرح‌های توسعه شهری مطرح گردد.

تبصره: برنامه جامع توسعه همه جانبه بقاع متبرکه و اماکن مذهبی و مساجد، بوسیله سازمان اوقاف و امور خیریه تا انتهای سال اول برنامه تهیه و به دولت ارایه خواهد شد.

حکم ۵: با توجه به پیشینه تاریخی سنت حسنه خیرخواهی و به منظور هماهنگی و نتیجه گیری بهتر از خدمات عام المنفعه موجود در کشور، دولت

انتهای سال سوم برنامه و تهیه بانک اطلاعاتی جامع موقوفات، موسسات خیریه، بقاع متبرکه و اماکن مذهبی و مساجد.

- عمران و آبادانی موقوفات با بیش از ۵۰ درصد پیشرفت فیزیکی با رشد ۱۰ درصد سالانه.
- حفظ و احیای موقوفات و رقبات و اتمام بهینه سازی اسناد موقوفات تا انتهای برنامه با استفاده از منابع داخلی، تسهیلات بانکی و مشارکت بخش خصوصی.

تبصره: آیین نامه اجرایی این حکم بوسیله سازمان اوقاف تا انتهای سال اول برنامه تهیه و به دولت ارائه خواهد شد.

مصوبه کارگروه مشترک اقتصادی:

۱. اضافه نمودن کلمه عام به موقوفات
۲. عبارت (تخصیص بودجه مشخص) از متن حکم حذف شود
۳. بند اول حکم به رای گیری گذاشته شد که: آیا در احکام سازمان بماند یا به بسته دیگری که در خصوص تهیه بانک اطلاعاتی سازمان‌های متعدد است، ارجاع داده شود، که رای بر انتقال داده شد.
۴. بند دوم حکم جزو اهداف است و

مکلف است با هدف ساماندهی، نظارت و توسعه فعالیت‌های خیریه، شورای راهبردی موسسات خیریه را با مشارکت دستگاه‌های مربوطه و ریاست سازمان اوقاف و امور خیریه تشکیل دهد.

تبصره: آیین نامه اجرایی حکم فوق بوسیله سازمان اوقاف و وزارت کشور و دستگاه‌های ذی ربط تا انتهای سال اول برنامه تهیه و به دولت ارائه خواهد شد.

مصوبات جلسه کارگروه مشترک اقتصادی در خصوص احکام برنامه پنجم سازمان اوقاف و امور خیریه

پس از بحث‌ها و جدل‌های فراوان و مخالفت‌های جدی برخی سازمان‌ها مانند منابع طبیعی، احکام پیشنهادی اوقاف در کارگروه مشترک اقتصادی به شرح ذیل تصوب و مورد اصلاح قرار می‌گیرد.

حکم ۱: با توجه به نقش و اهمیت گسترده موقوفات و رقبات و همچنین فرصت‌ها، توانایی‌های بالقوه نهفته در آنها و افزایش نقش و تاثیر آنها و عمل به نیت واقفین، دولت مکلف است با تخصیص بودجه مشخص، اقدامات ذیل را از طریق سازمان اوقاف و امور خیریه انجام دهد:

- اتمام شناسایی موقوفات عام تا

در ردیف احکام بیاید.

۵. بند سوم حکم حذف شد.

حکم ۲: دولت موظف است به منظور گسترش فرهنگ وقف و تبیین آثار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سنت حسنه وقف در تامین نیازها و توسعه همه جانبه کشور به کمک کلیه وسایل ارتباط جمعی اعم از صدا و سیما، نشریه‌ها، رسانه‌های عمومی، فعالیت‌های پژوهشی و کتب درسی در مقاطع مختلف تحصیلی و همچنین نسبت به تاسیس رشته مرتبط اقدام نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی ذی ربط که به نحوی از بودجه عمومی کشور استفاده می‌نمایند، لازم است تا در این حرکت مشارکت نمایند.

تبصره: آیین نامه اجرایی این حکم بوسیله سازمان اوقاف تا انتهای ماه ششم سال اول برنامه تهیه و به دولت ارایه خواهد شد.

تصمیم کارگروه مشترک اقتصادی:

تصمیم بر این شد که به بسته فرهنگی برود، چون قرار بر این است که تمامی فعالیت‌های ترویجی از بسته فرهنگی پیگیری شود.

حکم ۳: سازمان اوقاف و امور خیریه موظف است تا با همکاری و حمایت وزارت دادگستری و قوه قضائیه، باقی

مانده موقوفات ثبت نشده را تا پایان سال سوم ثبت نموده و برای تعیین و تکلیف موقوفات تصرف شده، اقدامات قانونی و حقوقی لازم همچون تشکیل دادگاه‌های تخصصی وقف را انجام دهد.

تبصره: آیین نامه اجرایی این حکم بوسیله سازمان اوقاف، وزارت دادگستری و قوه قضائیه تا انتهای سال اول برنامه تهیه خواهد شد.

حکم ۴: به منظور توسعه گردشگری زیارتی و رونق اقتصادی، دولت مکلف است برای تبدیل شدن بقاع متبرکه، اماکن مذهبی و مساجد به قطب‌های فرهنگی، مذهبی و زیارتی، زیرساخت‌های لازم را از قبیل راه‌سازی، آب، برق و خدمات شهری و روستایی تامین نماید و در طرح‌های آمایش سرزمین، اماکن مذکور نقش برجسته داشته باشند به نحوی که به عنوان الگوی معماری اسلامی - ایرانی در طرح‌های توسعه شهری مطرح گردد.

تبصره: برنامه جامع توسعه همه جانبه بقاع متبرکه و اماکن مذهبی و مساجد، بوسیله سازمان اوقاف و امور خیریه تا انتهای ماه ششم سال اول برنامه تهیه و به دولت ارایه خواهد شد.

تصمیم کارگروه مشترک اقتصادی:

موارد پیشنهادی با اصلاحات ذیل

بن موسی الرضا علیه السلام در مشهد مقدس، استانداری خراسان رضوی هم مبادرت به تشکیل کارگروه ویژه ای با مشارکت برخی صاحب نظران دانشگاهی و خبرگان اوقاف نموده و پیشنهادهایی را تهیه و ارسال نمود که مورد توجه و استفاده قرار گرفت. در این رابطه باید یادآوری کرد جناب آقای دکتر پرویز داودی معاون اول وقت رئیس جمهور نیز بواسطه علاقه و ارتباط و رشته تخصصی خود جمعی از طلاب صاحب نظر در حوزه اقتصادی را در قم مامور کرده بود تا مطالعات لازم را انجام و پیشنهاد ارائه دهند که این گروه نسبت به حوزه وقف هم پیشنهادات مشروحی آماده نموده بودند و طی جلسات مشترکی نظرات ایشان هم دریافت و در کنار پیشنهادهای سازمان قرار گرفت، علاوه بر اینکه حضور طلاب در کارگروه‌های فرهنگی و اقتصادی نیز برای دفاع و تصویب پیشنهادهای اوقاف موثر و سازنده بود.

پس از اینکه پیشنهادها از طریق کمیسیون‌های فرهنگی و اقتصادی جمع بندی گردید و به شورای عالی دولت جهت تصویب ارسال شد در این مرحله (با این استدلال که پیشنهادات نیاز به قانون ندارند و با تصویب آئین نامه یا صدور

تصویب شد.

۱. اینگونه اصلاح گردد: قطبهای فرهنگی، مذهبی و زیارتی
۲. اینگونه کامل گردد: خدمات شهری و روستایی

حکم ۵: با توجه به پیشینه تاریخی سنت حسنه خیرخواهی و به منظور هماهنگی و نتیجه گیری بهتر از خدمات عام المنفعه موجود در کشور، دولت مکلف است با هدف ساماندهی، نظارت و توسعه فعالیت‌های خیریه، شورای راهبردی موسسات خیریه را با مشارکت دستگاه‌های مربوطه و ریاست سازمان اوقاف و امور خیریه تشکیل دهد.

تبصره: آیین نامه اجرایی حکم فوق بوسیله سازمان اوقاف و وزارت کشور و دستگاه‌های ذی ربط تا انتهای سال اول برنامه تهیه و به دولت ارائه خواهد شد.

تصمیم کارگروه مشترک اقتصادی:

علاوه بر پیگیری‌های در حال انجام از طریق سازمان، برخی استان‌ها نیز با هماهنگی سازمان اقداماتی را انجام و مکاتباتی با نمایندگان خود در مجلس شورای اسلامی داشتند که اوقاف استان فارس یکی از این موارد بود. مضاف بر این، به علت حجم گسترده موقوفات و وجود بارگاه ملکوتی حضرت علی

بخشنامه قابل اجرا هستند) برخی بندها حذف گردید و صرفاً بندهای ۱۵۷ و ۱۵۸ که ثبت موقوفات و تشکیل بانک اطلاعات را دنبال می‌کرد در بخش اقتصادی و سایر پیشنهادهای بخش فرهنگی نیز در لایحه باقی ماند و لایحه به مجلس ارسال شد.

هنگامی که لایحه برنامه پنجم به مجلس شورای اسلامی ارسال گردید حسب پیگیریهای انجام شده پیشنهادهای مختلفی از طریق کمیسیونهای تخصصی به کمیسیون فرهنگی و تلفیق ارسال و بعضی از آنها مورد توجه قرار گرفت و برخی نیز مورد قبول واقع نشد که رئوس برخی پیشنهادات ذکر می‌شود.

◀ سطر سوم - بند ج - ماده ۵ - بعد از شورای عالی معماری و شهرسازی اضافه شود: « و سازمان اوقاف و امور خیریه»

◀ سطر سوم - ماده ۸ - بعد از فرهنگی، - اضافه شود: «قرآنی»

◀ سوم - بند الف - ماده ۱۰ - بعد از مساجد - اضافه شود: «و بقاع متبرکه»

◀ سطر اول - ماده ۱۲ - بعد از توسعه گردشگری - اضافه شود: «و گردشگری زیارتی»

◀ سطر چهارم - بعد از صنایع دستی - اضافه شود: «و سازمان اوقاف و امور

خیریه»

◀ سطر اول - تبصره - ماده ۱۳ - بعد از عبارت بنه‌های تاریخی فرهنگی عبارت ذیل اضافه شود:

◀ «، بقاع متبرکه و اماکن مذهبی، رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه»

◀ سطر دوم - ماده ۱۴ - بعد از قم و شیراز و - اضافه شود: «بقاع متبرکه و امامزادگان»

◀ بند ذیل به ماده ۲۲ الحاق می‌گردد:

◀ ح - فراهم سازی زمینه قانونی به منظور حمایت از وقف مالکیت معنوی.

◀ سطر دوم - بند ب - ماده ۲۵ - بعد از بخش غیردولتی - اضافه شود: «به ویژه واقفین و خیرین کار آفرین»

◀ باهدف ترغیب، توسعه، ساماندهی و نظارت بیشتر بر فعالیت خیرین و واقفین در حوزه سلامت، دولت مکلف است تا ضمن اعطای تسهیلات بانکی و فراهم سازی زیر ساخت‌های لازم برای معافیت این موسسه از عوارض و مالیات، زمینه قرارداد سازمان‌های بیمه گر را با این مراکز فراهم نماید و اقدامات لازم را برای تجهیز کادر پزشکی و همچنین تکمیل و تجهیز مراکز به فناوری‌های روز دنیا انجام دهد. لازم به ذکر است که وزارت

می‌شوند را در جهت حفظ، نگهداری و توسعه عمران و آبادانی فضاهای دینی و عبادی با تولید سازمان اوقاف و امور خیریه وقف نماید. تبصره: آیین نامه اجرایی این ماده توسط سازمان اوقاف و امور خیریه تا پایان سال اول برنامه تهیه و به دولت ارائه خواهد شد.

◀ به ماده ۷۷ بند ذیل الحاق گردد:

◀ د - دولت مکلف است نسبت به گسترش ابزارهای مالی در جهت اجرای طرح اعطای تسهیلات بانکی به واقفین و خیرین و متولیان وقف به منظور احیاء، توسعه و ایجاد موقوفات جدید در راستای تحقق اهداف امور خیریه و عام المنفعه اقدام نماید.

◀ وزارت کشاورزی موظف است تا با اولویت دادن به زمین‌های وقفی کشاورزی در ارائه خدماتی همچون: اعطای تسهیلات با کارمزد کم، مکانیزه کردن، توسعه دانش بنیان فعالیت‌های زراعی، اقدامات لازم را برای توسعه و حفظ زمین‌های وقفی با هدف افزایش بهره‌وری، کارآفرینی و عمل به نیت واقف فراهم آورد.

◀ به سطر اول بند ب از ماده ۱۴۹ بعد از بخش غیردولتی اضافه شود: "به ویژه خیرین مسکن ساز"

بهداشت بر فعالیت بهداشتی، درمانی این مراکز نظارت خواهد داشت. آیین نامه اجرایی این بند بوسیله وزارت بهداشت و درمان، سازمان اوقاف و امور خیریه و مجمع خیرین سلامت در سال اول برنامه تهیه و به هیات دولت ارائه خواهد شد.

◀ دولت مکلف است به منظور هماهنگی و نتیجه‌گیری بهتر از خدمات عام المنفعه موجود در کشور با هدف ساماندهی، نظارت و توسعه فعالیت‌های خیریه، شورای سیاستگذاری و نظارت بر موسسات خیریه را با مسئولیت سازمان اوقاف و امور خیریه تشکیل دهد.

◀ تبصره: آیین نامه اجرایی این ماده شامل اعضاء، شرح وظایف، اختیارات و مسئولیت‌ها به پیشنهاد سازمان اوقاف و امور خیریه تهیه و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

◀ دولت موظف است زمینه مشارکت گسترده واقفین و خیرین را برای تامین هزینه اشتغال- مسکن و ازدواج جوانان فراهم آورد. این گونه کمک‌های مالی از مالیات معاف خواهند بود.

◀ دولت موظف است در راستای توسعه فرهنگ وقف و کاهش تصدی‌گری، ۵٪ از شرکت‌های سودآور که در اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ خصوصی

◀ به سطر سوم - از بند الف - از ماده ۱۵۱ - بعد از عبارت - صنایع دستی و گردشگری - اضافه شود: "سازمان اوقاف و امور خیریه"

◀ به سطر آخر (چهارم) - بند الف - اضافه شود: "در مورد اراضی موقوفه (وقفی) طبق ضوابط و مقررات مربوط عمل خواهد شد."

◀ متن اصلاحی: به منظور احیاء، توسعه و استفاده بهینه از ظرفیت موقوفات و اخوات آن، بقاع متبرکه، اماکن مذهبی و مدارس علوم دینی و مقابله با پدیده موقوفه خواری اقدامات ذیل انجام می شود:

الف - ثبت موقوفاتی که تا کنون ثبت نشده اند توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور با همکاری سازمان اوقاف و امور خیریه.

ب - تشکیل دادگاههای تخصصی وقف در مناطق مورد نیاز و تسریع در استرداد موقوفات تصرف شده، توسط قوه قضاییه و رسیدگی خارج از نوبت به پرونده‌های موقوفه خواری طبق اصل ۴۹ قانون اساسی.

ج - دولت، قوه قضاییه و کلیه دستگاههای انتظامی، امنیتی و اطلاعاتی موظفند، جهت شناسایی و مقابله با پدیده

موقوفه خواری، همکاری لازم را بر اساس نیازمندی و تمهید سازمان اوقاف و امور خیریه به انجام برساند.

د - سازمان اوقاف و امور خیریه مجاز است یگان حفاظت به منظور حفظ و صیانت از سرمایه‌های وقف، موقوفات، بقاع متبرکه امامزادگان و اموال آنها را ایجاد نماید.

ه - تداوم معافیت از مخارج و هزینه‌های دادرسی و ثبتی و اجرایی و مالیاتی و عوارض شهرداری‌ها.

و - پرداخت کلیه دیون و مطالبات موقوفات دستگاههای دولتی به سازمان اوقاف و امور خیریه طی سه سال اول برنامه پنجم.

ز - اعطای وام و تسهیلات بانکی با سود و کارمزد کم برای احیای موقوفات و توسعه رقبات مساجد و بقاع متبرکه از سوی بانک‌ها.

ح - قوه قضاییه و کلیه دستگاههای اجرایی کشور و بانک‌ها موظفند زمینه اجرایی شدن مفاد این ماده را فراهم آورند.

◀ دولت موظف است به منظور حفظ و احیاء و گسترش فرهنگ وقف و تبیین آثار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی این سنت حسنه در تامین نیازها و توسعه

اول برنامه توسط سازمان اوقاف و امور خیریه و با همکاری مرکز آمار، وزارت امور خارجه و سایر دستگاههای ذی ربط ایجاد می شود، قرار دهند.

پس از بحث تبادل نظر فراوان و اظهار نظر موافق و مخالف و استدلال های متعدد پیشنهادهای ذیل در کمیسیون تلفیق تصویب شد.

مصوبات جلسه سی و سوم (روز دوشنبه مورخ ۸۹/۵/۲۵) - نوبت صبح کمیسیون تلفیق ماده ۱۵۷ و ۱۵۸ به شرح زیر ادغام و اصلاح شد.

به منظور احیاء، توسعه و استفاده بهینه از ظرفیت موقوفات و اخوات و مقابله با سوء استفاده از موقوفات اقدام های زیر انجام می شود:

الف - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور با همکاری سازمان اوقاف و امور خیریه مکلف است نسبت به ثبت موقوفات بلامعارضی که صحت وقفیت آن احراز شده و تاکنون ثبت نشده اند اقدام نماید.

ب - به منظور ایجاد بانک اطلاعات جامع موقوفات، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی متولی وقف موظفند اطلاعات کلیه موقوفات، نذورات، اثلاث باقیه، محبوسات و صدقات و موقوفات عام

همه جانبه کشور به کمک کلیه وسایل ارتباط جمعی بویژه رسانه ملی، نشریه-ها، رسانه های عمومی، مراکز علمی و پژوهشی و آموزشی و کتب درسی در مقاطع مختلف تحصیلی و همچنین نسبت به تاسیس رشته مرتبط اقدام نماید. کلیه دستگاه های اجرایی ذی ربط که به نحوی از بودجه عمومی کشور استفاده می نمایند، لازم است تا در این حرکت مشارکت نمایند.

◀ دولت موظف است زمینه مشارکت گسترده واقفین و خیرین را در تامین هزینه اشتغال - مسکن و ازدواج جوانان را فراهم آورد. این گونه کمک های مالی از مالیات معاف خواهند بود.

◀ متن اصلاحی:

به منظور ایجاد بانک اطلاعات جامع موقوفات، بقاع متبرکه و اماکن مذهبی و مساجد، موسسات خیریه و موقوفات و ایرانیان در خارج از کشور و واقفین و خیرین فعال در سایر کشورها، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی متولی وقف و کلیه مراکز حفظ و نگهداری اسناد موظفند اطلاعات کلیه موقوفات، نذورات، اثلاث باقیه، محبوسات و صدقات و موقوفات عام غیرمتصرفی و دارای تولیت را بر روی سامانه ای که تا پایان سال

غیر متصرفی و دارای تولید را بر روی سامانه ای که تا پایان سال اول برنامه توسط سازمان اوقاف و امور خیریه ایجاد می شود، قرار دهند.

ج - قوه قضائیه مکلف است شکایت های مربوط به وقف را خارج از نوبت بررسی کرده و تسریع در استرداد موقوفات تصرف شده را به عمل آورد.

سرانجام پس از بحث و تبادل نظر و ارائه پیشنهاد، مسائل مرتبط با بقاع متبرکه، موقوفات، فعالیت های قرآنی و سایر محورهای مرتبط با اوقاف به شرح ذیل در برنامه پنجم توسعه تصویب گردید:

ماده ۴: در اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، معاونت موظف است حداکثر تا پایان سال دوم برنامه، اسناد راهبردی توسعه حوزه های آموزش عمومی، تبلیغ و ترویج، پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور را براساس پیشنهاد شورای توسعه فرهنگ قرآنی تهیه و برای تصویب به هیات وزیران تقدیم کند.

ماده ۶: به منظور توسعه فضاهای مذهبی فرهنگی و بهره گیری بهینه از بقاع متبرکه، گلزار شهدا و اماکن مذهبی و تثبیت جایگاه مسجد به عنوان اصلی ترین پایگاه عبادی و تربیتی، سیاسی، اجتماعی

و فرهنگی اقدامات زیر انجام می شود:

الف - وزارت مسکن و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و شهرداری ها موظفند در طراحی و اجرای طرح های جامع تفصیلی شهری و هادی روستایی و شهرکها و شهرهای جدید الاحداث، اراضی مناسبی را برای احداث مسجد و خانه عالم پیش بینی و پس از آماده سازی، بدون دریافت هزینه و با حفظ مالکیت عمومی و دولتی در اختیار متقاضیان احداث مساجد قرار دهند.

ب - مالکان اماکن تجاری، اداری و خدماتی جدید الاحداث موظفند نمازخانه مناسبی را در اماکن مذکور احداث نمایند. تایید نقشه مجتمع های مذکور منوط به پیش بینی محل مناسب برای نمازخانه براساس دستورالعمل ابلاغی شورای عالی معماری و شهرسازی است.

ج - سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور و شهرداری ها موظفند نسبت به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در پارک های ملی و بوستان های شهری اقدام نمایند.

د - کلیه دستگاه های اجرایی، مراکز آموزشی، بیمارستانها و مراکز درمانی، مجموعه های ورزشی، مجتمع های

هزینه تکمیل مراکز فرهنگی، هنری، دینی و قرآنی که دارای پیشرفت فیزیکی حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) میباشد در بخش غیردولتی و همچنین احداث اماکن ورزشی همجوار و متعلق به مساجد و کانون‌های فرهنگی ورزشی جوانان بسیج را که تکمیل و بهره برداری از آنها برای استفاده عمومی ضروری است براساس آئین نامه مصوب هیات وزیران به صورت کمک بلاعوض تامین نماید.

تبصره: در صورت تغییر کاربری این گونه مراکز یا تغییر استفاده از عمومی به خصوصی، معادل ارزش کمکهای دولتی به قیمت روز از دریافت کنندگان این کمکها اخذ می شود.

ب - از تاسیس شهرکهای سینمایی، تلویزیونی و رسانه ای و اداره آنها حمایت مالی و حقوقی نماید.

ماده ۱۱: سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مجاز است:

الف - اقدامات قانونی در جهت امکان ایجاد مراکز فرهنگی و گردشگری و نحوه تاسیس مراکز تخصصی غیردولتی را در زمینه میراث فرهنگی از قبیل موزه‌ها، مرمت آثار فرهنگی و تاریخی، کارشناسی اموال تاریخی و فرهنگی و همچنین مراکز جهت نظارت بر مراکز

رفاهی، تفریحی و مجتمع‌های تجاری اعم از دولتی یا غیردولتی، موظفند نسبت به احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه اقدام نمایند.

ه - وزارتخانه‌های راه و ترابری و نفت موظفند نسبت به احداث مسجد و نمازخانه در پایانه‌های مسافربری و مدیریت مساجد و نمازخانه‌های مذکور از طریق بخش غیردولتی اقدام نمایند.

و - به منظور ارتقاء کارکرد فرهنگی و هنری مساجد، برقراری عدالت فرهنگی و ترویج فرهنگ اسلامی و جذب جوانان و نوجوانان به مساجد، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است با رعایت موازین اسلامی ترتیبی اتخاذ نماید تا پایان برنامه حداقل یک چهارم مساجد شهری و روستاهای بالای هزار نفر جمعیت برخوردار از کانون فرهنگی و هنری باشند.

ماده ۹: به دولت اجازه داده می شود به منظور افزایش سرانه بهره مندی اقشار مختلف مردم از فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی و ایجاد زیرساختهای لازم برای توسعه فعالیت فرهنگی و هنری اقدامهای زیر را انجام دهد:

الف - حداکثر پنجاه درصد (۵۰٪)

اقامتی، پذیرایی، دفاتر خدمات مسافرتی و گردشگری با استاندارد لازم و شرایط سهل و آسان را فراهم نماید.

ماده ۱۲: دولت به منظور تعمیق

ارزشها، باورها و فرهنگ مبتنی بر هویت اسلامی و ترویج سیره و سنت اهل بیت (علیهم السلام) و استفاده بهینه از ظرفیت معنوی اماکن زیارتی به ویژه در شهرهای مقدس مشهد، قم و شیراز نسبت به انجام امور ذیل تا پایان برنامه اقدام می نماید:

الف - شناسایی دقیق نیازها و مشکلات زائرین، برنامه ریزی و تدوین ساز و کارهای لازم جهت ساماندهی امور زائرین و تامین زیرساختهای لازم از طریق حمایت از شهرداریها و بخشهای غیردولتی.

ب - توسعه امکانات، فعالیتهای فرهنگی و خدمات زیارتی در قطبهای زیارتی و گردشگری مذهبی و فراهم نمودن زمینه زیارت مطلوب و اجرای پروژههای زیربنایی مورد نیاز در قالب بودجههای سنواتی.

ماده ۱۷۷: به منظور احیاء، توسعه

و استفاده بهینه از ظرفیت موقوفات و اخوات و مقابله با سوء استفاده از موقوفات اقدامهای زیر انجام می شود:

الف - سازمان ثبت اسناد و املاک

کشور با همکاری سازمان اوقاف و امور خیریه مکلف است نسبت به ثبت موقوفات بلامعارضی که صحت وقف آن محرز ولیکن تاکنون ثبت نشده اند، اقدام نماید.

ب - به منظور ایجاد بانک اطلاعات جامع موقوفات، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی متولی وقف موظفند اطلاعات کلیه موقوفات، نذورات، اثلاث باقیه، محبوسات و صدقات و موقوفات عام غیر متصرفی و دارای تولید را بر روی سامانه ای که تا پایان سال اول برنامه توسط سازمان اوقاف و امور خیریه ایجاد می شود.

همانطور که ملاحظه شد نحوه حضور و جایگاه حوزه وقف و امور خیریه در برنامه پنجم و مقایسه آن با برنامه چهارم ارتقاء کیفی و کمی یافته است و از ویژگیهای این برنامه به شمار می رود. با مرور مراتب فوق یادآوری چند نکته را لازم می داند:

۱. در فرآیند تدوین برنامه پنجم نحوه حضور سازمان اوقاف و امور خیریه در جلسات تصمیم گیری کاملاً برجسته و پررنگ بوده بترتیبی که در کمیسیونهای فرهنگی و اقتصادی نمایندگان اوقاف حضور دائم داشتند.

۵. سازمان اوقاف با پیگیری و اقدام به موقع، پیشنهادهای خود را جهت درج در سند چشم انداز ارائه تا (در صورت صلاحدید مقام معظم رهبری (مدظله العالی)) به نحوی این واقعیت نیز مجدداً به عنوان اصلاحی مدنظر باشد. بامید آن روز که در کشور شاهد هم پوشانی و هم افزایی کامل و گسترده فرهنگ دیرپای وقف بعنوان یک سنت حسنه و اندیشه خیرخواهانه نوین در قالب سازمانهای غیردولتی و موسسات خیریه باشیم و از رهگذر این اقدام بخش عمده ای از نیازهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه با همت مردم خیر اندیش تامین گردد.

۲. برای اولین بار، پدیده وقف، در برنامه پنجم بعنوان یک امر مقدس و اثرگذاری جایگاه مستقل پیدا کرده است و دو ماده ویژه به این سنت حسنه اختصاص یافته که حکایت از نگاه جدید اولیای امر و پیگیری ویژه مسئولان ذیربط در اوقاف به اهمیت این موضوع می باشد.

۳. سازمان اوقاف میبایست هم اکنون فرصت را غنیمت شمرده و با استناد به احکام مذکور، پیشنهادهای خود را جهت عملیاتی شدن اهداف برنامه پنجم ارائه و با استفاده از فرصت های موجود حداکثر بهره برداری را بعمل آورد.

۴. بنظر میرسد سازمان میبایست همزمان با اقدام جهت استفاده از این فرصتها، با ایجاد ارتباط مستمر با دبیرخانه تدوین الگوی ایرانی، اسلامی پیشرفت، نقش مؤلفه های اقتصاد اسلامی بویژه فرهنگ وقف و امور خیریه، صدقات و نذورات و گردشگری زیارتی و برنامه های قرآنی و مساجد را بیشتر منعکس کند و ذهن دست اندرکاران را نسبت به این پدیده ها حساس تر نماید. تا در تدوین برنامه مورد نظر سهم سنت های حسنه اسلامی در الگوی مذکور برجسته تر دیده شود و در نهایت نقش گسترده مردم در اداره امور به جایگاه اصلی خود برگردد.

در فرآیند تهیه این برنامه (برنامه پنجم توسعه) همکاران محترمی ما را همراهی نمودند که لازم میدانم از کلیه این عزیزان با ذکر نام قدردانی کنم.

۱. آقای محمود ساجدی فر

قائم مقام وقف سازمان، شرکت در فرآیند تهیه پیشنهادها و همفکری لازم

۲. حجة الاسلام محمد غلامی

معاون بقاع، شرکت در جلسات مختلف و کارگروهها

۳. حجة الاسلام احمدیان

معاون فرهنگی، شرکت در جلسات مختلف و کارگروهها

۴. حجة الاسلام سید احمد سجادی

شرکت در فرآیند تهیه پیشنهادها

۵. آقای محمدرضا کاینی

معاون اوقافی، شرکت در فرآیند تهیه پیشنهادها و همفکری لازم

۶. آقایان طاهرعلی و قلیچ خانی

دبیرخانه و تدوین برنامه

۷. آقای سقائیان

مستندسازی و ارتباط با مبادی مرتبط با تدوین برنامه در مجلس

۸. آقای رحیمی پردنجانی

همکاری در فرآیند تدوین و جمع بندی برنامه

۹. آقای نصرآبادی

همکاری و شرکت در کارگروههای مربوطه